

IMF Araştırması

BÖLGESEL EKONOMİK SORUNLAR

Gelişmekte Olan Avrupa Daha Güçlü Büyüme Bekliyor ancak Yeni Risklerle Karşı Karşıya

IMF Araştırması

13 Kasım 2015

Rusya'daki bir petrol platformundaki işçiler: Bölgenin çoğu sağlıklı bir hızda büyürken, kısmen düşen petrol fiyatlarına bağlı olarak ekonomi kendini uyarladıkça Rusya'da talep daralıyor. (fotoğraf: Gerd Ludwig/National Geographic Creative/Corbis)

- Bölgenin çoğu sağlıklı bir hızda büyüyor; BDT ekonomileri zorluklarla karşı karşıya
- Önümüzdeki yıl büyümenin pozitif dönüşüne bekleniyor ancak yeni riskler ortaya çıktı
- Ülkeler mali zorluklarla karşı karşıya; büyüme dostu bütçelere ihtiyaç duyuluyor

IMF'in en son *Bölgesel Ekonomik Sorunlar* raporuna göre, Orta ve Doğu Avrupa'daki (CEE) ülkeler istikrarlı bir hızla büyümeye devam ederken Rusya ve diğer Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri durgunluk yaşadığından, Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa (CESEE) için bölgesel görünüm bu yıl karışık bir resim sergilemektedir.

Bununla beraber, BDT ekonomileri istikrar kazandıkça ve toparlanmaya başladıkça bölgenin genelinde büyümenin önümüzdeki yıl pozitif dönüşüne beklenmektedir (bkz. Tablo).

Orta ve Doğu Avrupa'da, Türkiye'de ve birçok Güneydoğu Avrupa (SEE) ülkesinde, büyüme sağlam iç talep tarafından teşvik edilir, düşük petrol fiyatları ve Euro bölgesindeki gelişen beklentiler ile desteklenir. Ayrıca, birkaç Avrupa Birliği (AB) ülkesinde, büyüme AB yapısal ve uyum fonlarının daha fazla kullanıma bağlı olarak artmıştır.

Bu esnada, Rusya'nın ekonomisi düşük petrol fiyatlarına uyum sağladığından ve Ukrayna hırslı reformlar, önemli makroekonomik uyum ve Doğudaki ekonomik dislokasyonlarla ilgili çok sayıda zorlukla uğraştığından BDT'de iç talep daralmaktadır.

Daha düzgün bir büyüme bekleniyor

Bu yılki karışık resme rağmen, 2016 yılında büyümenin bölgeye dönmesi bekleniyor. (reel GSYİH büyümesi, yüzde)

	Projeksiyon		
	2014	2015	2016
CESEE ¹	1,4	-0,6	1,3
Baltık Ülkeleri ^{1,2}	2,8	1,9	2,9
Orta ve Doğu Avrupa ^{1,3}	3,1	3,4	3,1
Güneydoğu Avrupa ^{1,4}	1,3	2,2	2,4
Diğer BDT ^{1,5}	-3,9	-7,1	0,7
Rusya	0,6	-3,8	-0,6
Türkiye	2,9	3,0	2,9

Not: ¹ Ağırlıklı ortalama. Satın alma gücü paritesi değerinde GSYİH ile ağırlıklandırılmış. ² Estonya, Letonya ve Litvanya; ³ Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovak Cum. ve Slovenya; ⁴ Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kosova, Makedonya EYC, Karadağ, Romanya ve Sırbistan; ⁵ Belarus, Moldova ve Ukrayna.
Kaynak: IMF Dünya Ekonomik Görünüm veri tabanı.

Riskler artış gösterdi

Büyüme öngörüsü ilkbahar 2015 projeksiyonlarına göre biraz değişmekle beraber, yeni riskler ortaya çıktığından riskler azalmıştır. Çin ile doğrudan ticaret bağlantıları görece az da olsa, Çin'in ithalat talebindeki düşüşten en çok emtia ihracatçıları (Rusya) ve daha açık ekonomiler (Çek ve Slovak Cumhuriyetleri, Macaristan) etkilenecektir. Bölge, gelişmekte olan piyasalarda sermaye çıkışlarına ve hükümetlerin ve kaldıraçlı firmaların likidite gerilimleri yaşamasına yol açabilecek olası yenilenmiş volatilitenin yansımalarına maruz kalmaya da devam etmektedir. Ayrıca, Avrupa'daki göçmen krizi, ülkeler sınırlarının güvenliğini sağlamaya uğraştıkça kamu maliyesine baskı yaparak en azından kısa vadede ticari akışları bozabilir.

Politikaların uyarlanması gerekmektedir

Politika öncelikleri, ekonomilerin kriz sonrası uyum sağlamada ne kadar ileri oldukları ve dış risklere maruz kalmalarına dayanır. *Düzelmenin iyi ilerlediği yerlerde*, öncelikler, mali tamponları yeniden oluşturmayı dahil ederek ve yapısal reformlarla devam ederek, giderek artan bir biçimde, orta vadeye doğru kayar. Bununla birlikte, temel kriz mirasları – geri dönmeyen yüksek krediler ve borç yükleri – bazı ülkelerde (özellikle SEE'de) daha fazla çalışma gerektirir.

Gerilemekte olan ekonomiler için, temel zorluk, talep yetersizliğini desteklemek ve yüksek enflasyonu düşürmek amacıyla, uyum sağlamayı ticaret hadleri ve diğer şoklara yönlendirmektir. *Dış şoklara karşı savunmasız olan ülkelerin*, mali sektör risklerinin oluşumunu içerecek şekilde makro-ihtiyatlı politikaların yanı sıra şokların etkisini azaltmak için kur esnekliğini kullanarak, piyasa baskıları ile başa çıkmak için hazırlıklı olmaları gerekir.

Mali konsolidasyon ve büyümenin uzlaştırılması

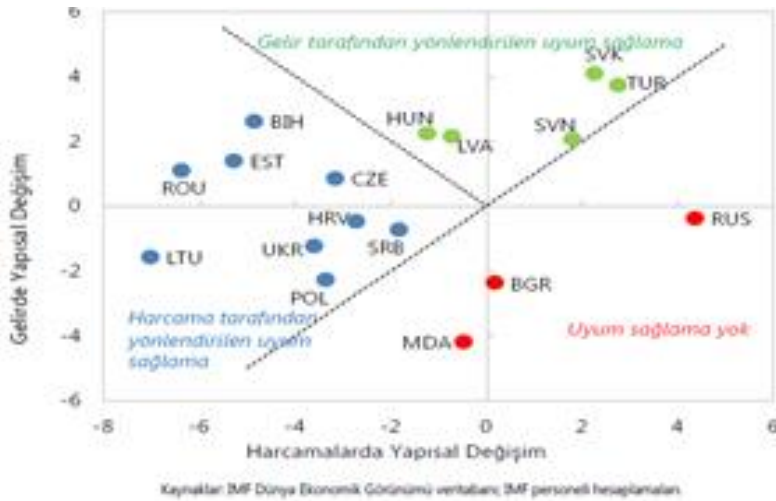
Bütçelerin uzun vadeli büyüme destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması önemli bir politika sorunudur. CESEE ülkelerinde oldukça büyük bir bölümünün transferlere ve kamu tüketimine harcadığı birçok bütçe görece olarak büyüme dostu değildir. Nispeten yüksek işgücü vergileri de – özellikle istihdam ve yoksulluk tuzakları üretebilecek sosyal güvenlik katkıları – büyümenin aleyhindedir.

2008-2009 küresel mali krizin başlangıcından beri, bölgedeki bütçe yapıları önemli ölçüde değişmiştir. Bütçelerin yapısal niteliği genellikle süreç içerisinde gelişmiştir. Bazı durumlarda, toplam mali uyum potansiyel üretimin yüzde 5 puanını aşmıştır. Çoğu ülke, başlangıçtan itibaren çaba sarf etmiştir ve gelirlerini artırma yerine, harcamalarını azaltarak, konsolidasyonun en büyük kısmını elde etmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1

Mali Düzeltme, 2008-14

Konsolidasyon çoğunlukla harcama tarafından yönlendirilmiştir. (döngüsel olarak düzeltilmiş, potansiyel GSYİH yüzdesi)

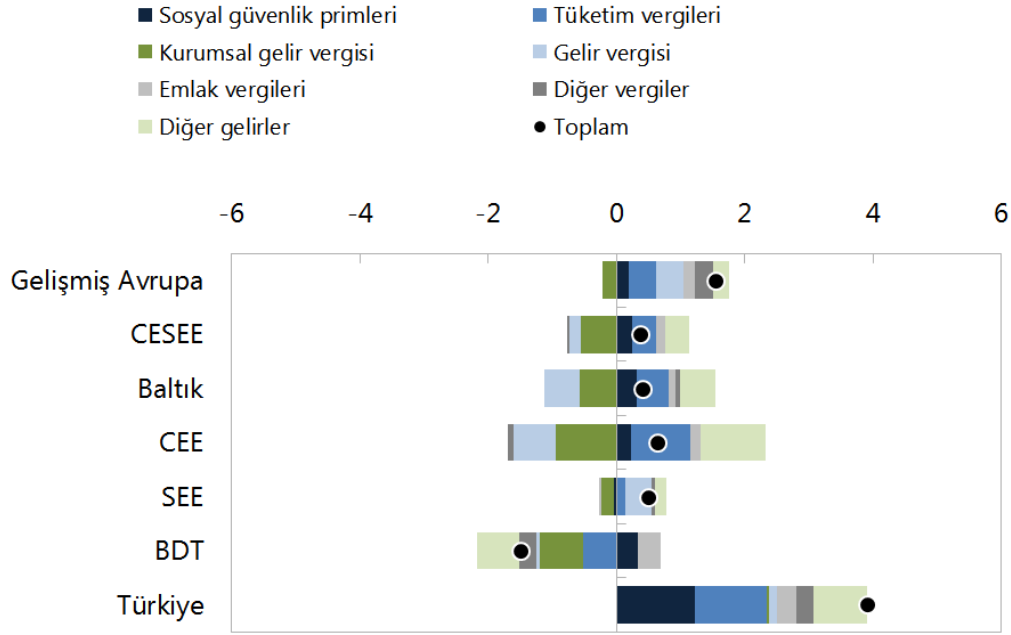

Birçok ülke, kurumlar gelir vergisindeki yapısal düşüşleri Katma Değer Vergisi gibi vergilendirmenin büyüme bakımından nötr formları ile telafi etmiştir (Çizelge 2). Bu sırada, büyük tasarruflar, yardım programlarında reform yaparak ve kamu tüketimini azaltarak elde edilmiştir. AB yapısal ve uyum fonlarına erişimi olan Baltık ve Orta Avrupa ülkeleri, genellikle kamu sermaye harcamalarındaki büyümeye zararlı kesintileri önlemeyi başarmıştır.

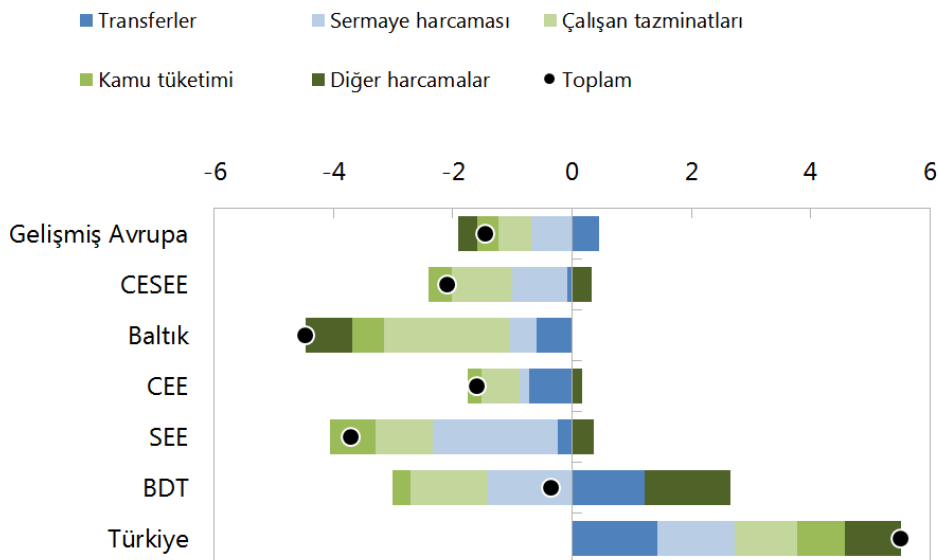
Çizelge 2

Bütçe yapılarındaki değişiklikler, 2008-14

Özellikle gelir tarafında bütçelerin yapısı genellikle gelişmiştir.
(döngüsel olarak düzeltilmiş, potansiyel GSYİH yüzdesi)

Gelir Değişiklikleri

(döngüsel olarak düzeltilmiş, potansiyel GSYİH yüzdesi)

Harcama Değişiklikleri

Kaynaklar: IMF Dünya Ekonomik Görünümü Veritabanı ve IMF personeli hesaplamaları.

Kalan mali zorlukların ele alınması

Yine de, önemli mali zorluklar mevcuttur. Özellikle Güney Avrupa'da büyük uyum sağlama gereksinimleri bulunduğundan mali konsolidasyon henüz normal seyrine girmemiştir. İleriye dönük olarak, bütçelerin daha büyüme dostu hale getirilmesi çok önemli olacaktır. Politikaların her bir ülkeye özel durumlara uyarlanması gerekmektedir, bazı ortak reform yolları mevcuttur.

- *Hala mali uyum sağlama ihtiyacı bulunan durumlarda*, ülkeler verimsiz transferleri azaltarak yardım programlarında reform yaparken – kamu emeklilik sistemleri de dahil olmak üzere – sağlık, eğitim ve kamu altyapısında verimli harcamaları korumayı hedeflemelidir. AB yapısal ve uyum fonlarına erişimi bulunan ülkeler kamu yatırımlarında kesintileri önlemek için bunları kaldıraç olarak kullanmalıdır.
- *Sürdürülebilir bir mali duruşa sahip ülkeler* de bütçelerinin niteliğini geliştirmek için reform yapmalıdır. Opsiyonlar arasında vergi muafiyetlerini azaltırken vergi yükünün doğrudan vergilerden dolayı vergilere kaydırılması ve kamu harcamalarının verimliliğinin artırılması bulunmaktadır.

İlgili Bağlantılar

Raporu okuyun, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2015/eur/eng/ere1115.htm>
Dünya ekonomik görünümü, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/>
Küresel göç sorunu, <http://blog-imfdirect.imf.org/2015/11/11/migration-a-global-issue-in-need-of-a-global-solution/>
IMF Orta ve Doğu Avrupa bölge ofisi, <http://www.imf.org/external/region/bal/rr/>